

Sote- ja maakuntauudistuksen rahoitusriskit

20.4.2018

Eero Laesterä, HT

PERLACON

Julkilausutut tavoitteet – uudistuksen tarve

- Ikääntyminen kasvattaa palveluntarvetta ja tämä kasvattaa kustannuksia – uudistuksella hillitään tätä kasvua 3 mrd eurolla vuoteen 2030 mennessä.
- Kaikille yhtä laadukkaat palvelut oikeaan aikaan.

→ toteutuvatko nämä tavoitteet – toteutuuko rahoitukseen negatiivinen riski

→ mitä kustannuksia tulee vain uudistuksen vuoksi

- Toteutuuko joku tavoite, mitä ei ole julkilausuttu

- Riskit – uudistuksen toteutuminen kuntien kannalta – maakuntien kannalta

- Ikääntyminen kasvattaa palveluntarvetta ja tämä kasvattaa kustannuksia – uudistuksella hillitään tätä kasvua 3 mrd eurolla vuoteen 2030 mennessä. **Perustuuko 3 mrd euroa mihinkään? Riittääkö 3 mrd euroa?**

→ 2030 ikääntymisen kasvu alkaa olla ohi ja ikääntyneiden määrä on vakio – ollaanko jo hiukan myöhässä?

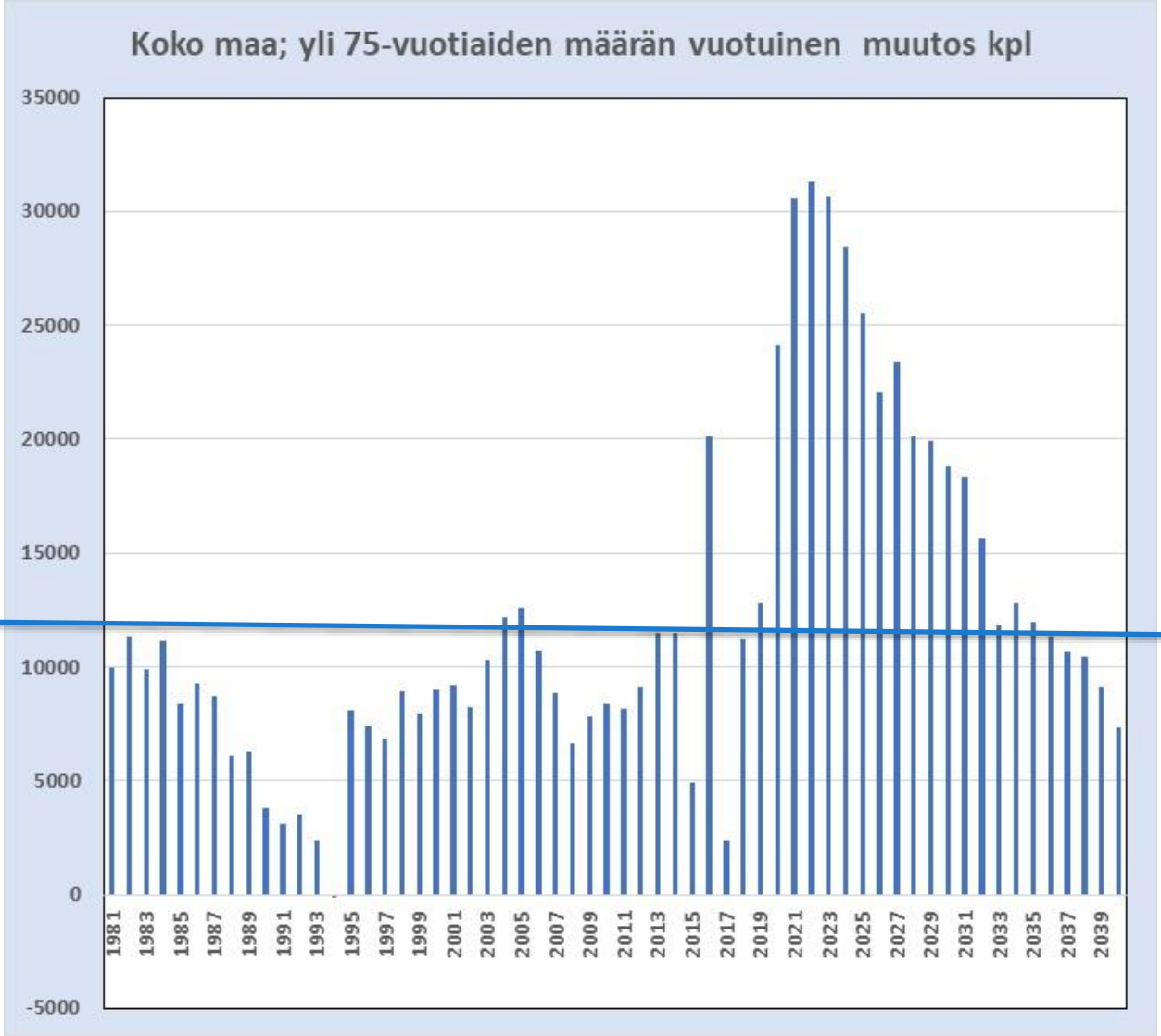

PERLACON

- **Tarvitaan uudistus, jotta sopeutumistavoite voi toteutua.**

→ kuntien alaisuudessa – myös yhteistoiminta-alueilla - on jo sopeuduttu – kuinka paljon voidaan vielä sopeutua – voisiko sopeutuminen jatkua nykyrakenteilla?

→ miksi vasta pakon edessä – toimiiko nyt?

- Toteutuuko sopeutuminen uudistuksen toteuduttua vain pakon edessä?

Koko maa	2007…2008	2008…2009	2009…2010	2010…2011	2011…2012	2012…2013	2013…2014	2014…2015	2015…2016	Muutos 2007-16	2007-13	2013-16
Kaikki	8,1 %	4,5 %	2,7 %	5,2 %	5,4 %	3,9 %	0,8 %	1,2 %	0,7 %	4,1 %	5,6 %	0,9 %
Muut	7,2 %	4,0 %	1,5 %	6,1 %	4,6 %	0,2 %	-1,3 %	-1,2 %	1,3 %	2,7 %	4,3 %	-0,4 %
SOTE	8,9 %	4,9 %	3,8 %	4,6 %	5,9 %	6,9 %	2,4 %	2,9 %	0,4 %	5,4 %	6,7 %	1,9 %
Sosiaalitoimi	6,4 %	7,8 %	6,5 %	5,5 %	7,7 %	7,3 %	3,7 %	6,5 %	2,2 %	7,6 %	8,2 %	4,3 %
Terveydenhuolto	10,5 %	3,1 %	2,0 %	3,9 %	4,7 %	6,6 %	1,4 %	0,3 %	-1,1 %	4,0 %	5,8 %	0,2 %
Perusterveys yms	10,7 %	1,5 %	1,4 %	3,1 %	5,6 %	3,7 %	-1,6 %	-6,1 %	-1,9 %	1,8 %	4,8 %	-3,1 %
Erikoissairaanhoito	10,4 %	4,2 %	2,4 %	4,4 %	4,2 %	8,5 %	3,2 %	4,0 %	-0,6 %	5,4 %	6,5 %	2,3 %

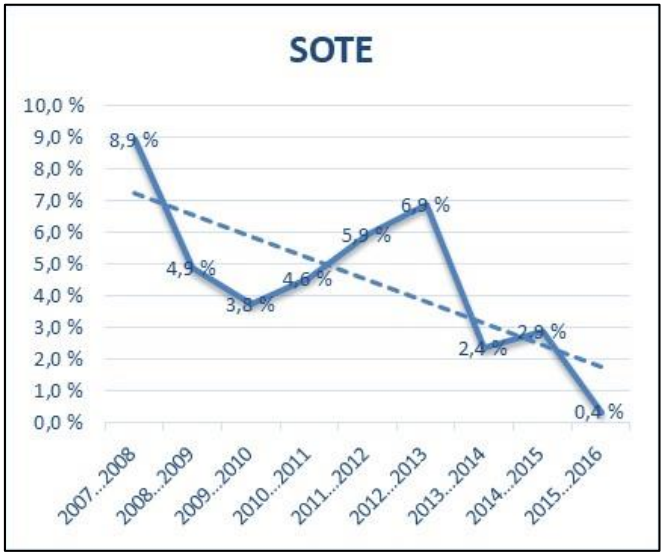

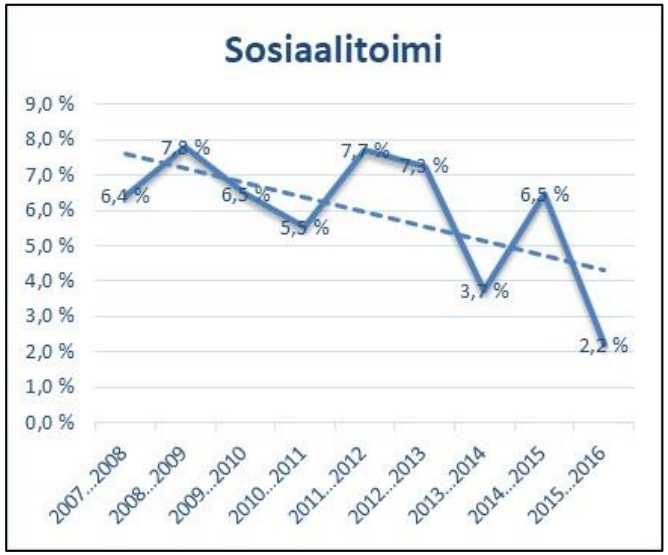

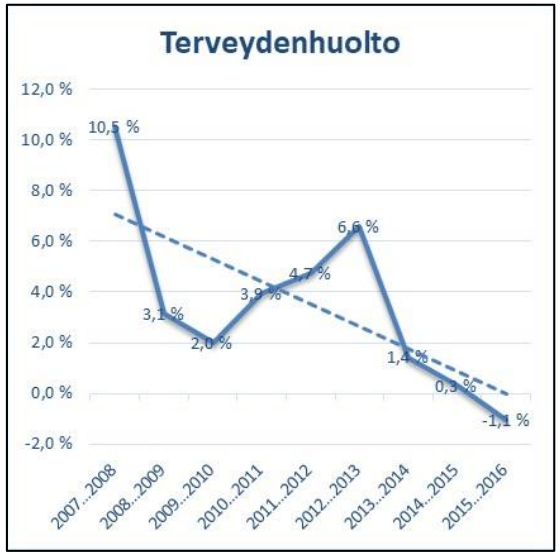

PERLACON

Vaikutukset kuntiin

Kuinka uudistus vaikuttaa kuntiin?

Koko maa	2007	2011	2016	Muutos-%	Muutos euroa	Osuus muut:sta
Kaikki	22 246 563	27 174 824	30 547 093	37 %	8 300 530	
Non-SOTE	10 207 020	12 246 414	12 678 405	24 %	2 471 385	29,8 %
SOTE	12 039 543	14 928 410	17 868 688	48 %	5 829 145	70,2 %
Sosiaalitoimi	4 684 331	6 040 259	7 878 040	68 %	3 193 709	38,5 %
Terveydenhuolto	7 355 212	8 888 151	9 990 648	36 %	2 635 436	31,8 %
Perusterveys yms	2 917 127	3 425 952	3 397 217	16 %	480 090	5,8 %
Erikoissairaanhoito	4 438 085	5 462 199	6 593 431	49 %	2 155 346	26,0 %

- Vuosien 2007-2016 välillä kuntien nettomenot ovat kasvaneet 8,3 mrd euroa, tästä kasvusta SOTE on vaatinut lähes 6 mrd euroa, 70% koko kasvusta.
- Jos uudistus toteutuu, kaikkien kuntien rahoitus on ennakoitavampaa. On alle kymmenen kuntaa, joissa Non-SOTE on kasvanut nopeammin kuin SOTE.
- Tämä pätee myös suurissa kaupungeissa.

Kiinteistöveron suhteellinen osuus kasvaa

	2018	2019
Eurajoki	40 %	67 %
Kustavi	35 %	60 %
Tervola	24 %	45 %
Kolari	26 %	47 %
Luhanka	20 %	40 %
Kittilä	26 %	46 %
Utajärvi	27 %	46 %
Pelkosenniemi	37 %	56 %
Inari	17 %	36 %
Sodankylä	20 %	38 %
Sysmä	18 %	36 %
Taivassalo	21 %	39 %
Vaala	25 %	42 %
Puumala	21 %	38 %
Parainen	15 %	31 %
Kemiönsaari	15 %	32 %
Hirvensalmi	18 %	34 %
Kuhmoinen	18 %	33 %
Ristijärvi	19 %	34 %
Utsjoki	15 %	31 %

	2018	2019
Liminka	4 %	9 %
Laihia	4 %	9 %
Rauma	5 %	10 %
Masku	5 %	11 %
Harjavalta	6 %	11 %
Jokioinen	5 %	11 %
Hausjärvi	5 %	12 %
Nousiainen	5 %	12 %
Aura	5 %	12 %
Tyrnävä	5 %	12 %
Ulvila	5 %	12 %
Kempele	5 %	12 %
Lieto	5 %	12 %
Pyhäjärvi	6 %	12 %
Alavieska	6 %	12 %
Rusko	5 %	13 %
Hämeenkyrö	6 %	13 %
Kaarina	5 %	13 %
Lumijoki	6 %	13 %
Janakkala	6 %	13 %

- Kiinteistöveron suhteellisen osuuden kasvaessa rahoituksen ennakointi kasvaa entisestään – (pienet) maaseutukunnat, joissa on paljon vettä, tuntureita ja metsää hyötyvät uudistuksesta.
- Olisiko kiinteistövero ollut hyvä jättää pois verotulon tasauksesta?

PERLACON

Paine soten toteutuessa

	Tampere		Trendi:	2012-2016						
	TP 2015	TP 2016	Tpe 2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Veroprosentti	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	8,04	8,04	8,04	8,04	8,04
Toimintakate	-1 123 428	-1 144 922	-1 137 740	-1 182 410	-1 229 791	-470 317	-486 455	-502 906	-512 676	-522 637
Muutos 1000 e	-33 063	-21 494	7 182	-44 670	-47 380	759 473	-16 137	-16 451	-9 771	-9 960
Muutos %:ia	2,99 %	1,91 %	-0,63 %	3,93 %	4,01 %	-61,76 %	3,43 %	3,38 %	1,94 %	1,94 %
Verorahoitus	1 185 285	1 213 441	1 204 072	1 236 665	1 267 074	519 614	535 157	555 566	577 221	598 058
Verorahoituksen muutos 1000 e		28 156	-9 369	32 592	30 409	-747 459	15 543	20 409	21 654	20 837
Toimintakate/Verorahoitu	95 %	94 %	94 %	96 %	97 %	91 %	91 %	91 %	89 %	87 %
Käyttökate	**61 857**	**68 519**	**66 332**	**54 254**	**37 283**	**49 297**	**48 703**	**52 661**	**64 544**	**75 421**
Rahoitustuotot ja -kulut	1 476	5 906	18 779	16 845	13 790	10 852	7 885	4 596	1 454	-1 487
Vuosikate	**63 333**	**74 425**	**85 111**	**71 100**	**51 073**	**60 149**	**56 588**	**57 256**	**65 998**	**73 934**
Poistot	103 135	92 953	103 867	103 857	109 395	114 621	118 250	123 459	128 318	132 623
Ylijäämä/alijäämä	-36 886	-16 964	-6 746	-30 083	-57 621	-53 772	-60 962	-65 503	-61 619	-57 988
Kumulatiivinen ylij/alij.	**541 369**	**524 405**	**517 659**	**487 576**	**429 955**	**376 184**	**315 222**	**249 719**	**188 099**	**130 111**
Kumulatiivinen ylij/alij./as	**2 405**	**2 297**	**2 229**	**2 070**	**1 800**	**1 553**	**1 284**	**1 003**	**745**	**508**
Nettoinvestoinnit	**212 690**	**220 939**	**183 508**	**202 388**	**202 388**	**179 197**	**210 937**	**209 915**	**204 920**	**205 690**
Lainakanta 1000 eur	398 831	488 318	588 664	738 953	909 268	1 047 316	1 220 666	1 392 325	1 550 247	1 701 003
Lainakanta eur/as	1 772	2 139	2 534	3 138	3 807	4 325	4 971	5 592	6 140	6 644
Lainakanta/Verorahoitus	34 %	40 %	49 %	60 %	72 %	202 %	228 %	251 %	269 %	284 %
Lainakanta veroprosenttia	10,42	12,42	14,93	18,36	21,93	24,26	27,17	29,89	32,24	34,35

PERLACON

Paine soten toteutuessa ja 45 milj euron sopeutumisen toteutuessa

	Tampere		Trendi:	2012-2016						
	TP 2015	TP 2016	Tpe 2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Veroprosentti	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	8,04	8,04	8,04	8,04	8,04
Toimintakate	-1 123 428	-1 144 922	-1 137 740	-1 173 401	-1 202 126	-443 367	-451 980	-467 762	-476 849	-486 114
Muutos 1000 e	-33 063	-21 494	7 182	-35 661	-28 725	758 760	-8 614	-15 781	-9 088	-9 264
Muutos %:ia	2,99 %	1,91 %	-0,63 %	3,13 %	2,45 %	-63,12 %	1,94 %	3,49 %	1,94 %	1,94 %
Verorahoitus	1 185 285	1 213 441	1 204 072	1 236 665	1 267 074	536 918	552 461	572 870	594 524	615 361
Verorahoituksen muutos 1000 e		28 156	-9 369	32 592	30 409	-730 156	15 543	20 409	21 654	20 837
Toimintakate/Verorahoitu	95 %	94 %	94 %	95 %	95 %	83 %	82 %	82 %	80 %	79 %
Käyttökate	**61 857**	**68 519**	**66 332**	**63 263**	**64 948**	**93 552**	**100 481**	**105 108**	**117 675**	**129 248**
Rahoitustuotot ja -kulut	1 476	5 906	18 779	16 933	14 235	12 003	9 989	7 751	5 694	3 873
Vuosikate	**63 333**	**74 425**	**85 111**	**80 196**	**79 182**	**105 554**	**110 470**	**112 859**	**123 369**	**133 120**
Poistot	103 135	92 953	103 867	103 857	109 395	114 621	118 250	123 459	128 318	132 623
Ylijäämä/alijäämä	-36 886	-16 964	-6 746	-20 986	-29 512	-8 366	-7 080	-9 900	-4 249	1 198
Kumulatiivinen ylij/alij.	**541 369**	**524 405**	**517 659**	**496 673**	**467 160**	**458 794**	**451 714**	**441 814**	**437 566**	**438 763**
Kumulatiivinen ylij/alij./as	**2 405**	**2 297**	**2 229**	**2 109**	**1 956**	**1 895**	**1 840**	**1 774**	**1 733**	**1 714**
Nettoinvestoinnit	**212 690**	**220 939**	**183 508**	**202 388**	**202 388**	**179 197**	**210 937**	**209 915**	**204 920**	**205 690**
Lainakanta 1000 eur	398 831	488 318	588 664	729 857	872 063	964 706	1 084 174	1 200 230	1 300 781	1 392 351
Lainakanta eur/as	1 772	2 139	2 534	3 099	3 652	3 984	4 415	4 820	5 152	5 439
Lainakanta/Verorahoitus	34 %	40 %	49 %	59 %	69 %	180 %	196 %	210 %	219 %	226 %
Lainakanta veroprosenttia	10,42	12,42	14,93	18,13	21,03	22,35	24,13	25,77	27,06	28,12

PERLACON

Rahoitusmalli

- Edellinen harjoitus epäonnistui myös siinä, että politiikka ei uskonut puhtaan kapitaation mahdottomuuteen – nyt on koetettu tehdä malli, joka toteuttaa ratkaisun. Tässä ratkaisussa VM:n kuntaosasto on onnistunut.
- Kuntajoukko on hyvin heterogeeninen ja polarisoitunut →
- Kunnille tulee mielenkiintoisia tilanteita – tasausmekanismin seurauksena Espoo ja Kauniainen tulevat raskaasti valtionosuudesta riippuvaisiksi kunniksi, Hanko saa negatiivisen valtionosuuden.
- Uudistuksen toteutuessa on päällekkäin monta valtionosuusmallia, edellisten mallien siirtymiä ja uusi malli → kokonaisuus ei ole enää tarkoitettu valtionosuusmalli → **tämä on uudistettava pian, mistä seuraa uudelleen ristiriita kuntien kesken.**
- Täysin erilaiset kunnat saadaan tasattua valmisteltavan mallin taakse, mutta ”pommi on joskus purettava” – tämä on edessä lähitulevaisuudessa.

Vaikutus kuntiin

- Kuntien on helpompi arvioida ja rahoittaa jäljelle jäävät menonsa
- Kiinteistöveron merkittävyyden vuoksi rahoituspohja on varmempi ja ennakoitavampi – erityisen kiinteistöveropainotteinen kunta ei tarvitse juurikaan kunnan tuloveroa (Kustavi – tulee toimeen 2020 veroprosentilla, joka on lähellä kirkollisveroprosenttia)
- Kunnalle jää edelleen veronkorotusoikeus – verorahoitus laskee puoleen, mutta niin laskevat menotkin.
- Efektiivinen veroaste vahvistuu, verotuksen rytmihäiriö 2020 vahvistaa kuntia
- Investointikyvyttömyys – väite ei perustu oikein mihinkään. Jos kyky investoida heikkenisi, se tarkoittaisi sitä, että kunta on investoinut soten valtionosuuksilla. **Kunnilta poistuvat sote-investoinnit, jotka ovat olleet melko pienet.**
- Kunnille jää edellisen kuntaversion lainakanta – **korkoriski on aito riski**.
- Jos kriisikuntaisuuden mittaus (alijäämäperuste) ei muutu, sote-kiinteistöomistusten alaskirjaukset voivat uhata itsenäisyyttä. Tämäkin voidaan poistaa esimerkiksi sallimalla peruspääomasta kattaminen.
- Tukipalvelut – saadaanko siirtymään oikeat maakunnalle kuuluvat tukipalvelut maakunnalle – vai saadaanko siirtymään jopa enemmän, kuin mitä kuuluu – asiaa järjestellään.
- Kehyskunnat hyötyvät siksi, että eivät ole vielä ehtineet ikääntyä.
- Kunnat häviävät – valtaa

Investoinnit koko maan kunnat				
	SOTE	KAIKKI	Sote kaikista	
2016	9 268	898 161	1 %	
2015	131 507	920 114	14 %	
2014	26 143	4 372 318	1 %	
2013	29 925	1 028 592	3 %	
2012	57 449	928 467	6 %	
2011	25 703	824 253	3 %	
2010	35 575	2 528 533	1 %	

Aito koko maan riski on seurausta kuntien *rusinat pullasta* -pelistä

- Kuntaliitoksia vastustettiin: pelkona oli, että keskuskaupunki vie palvelut ja vallan – liitosten tie ”torjuttiin”
- Sote- ja maakuntauudistusta on kannatettu erityisesti poliittisesti – maakuntaa on pidetty poliittisesti tärkeänä.
- Nyt samat maaseutukunnat ovat huomanneet, mitä kokonaisuudistus tarkoittaa, ne alkavat sementoida palvelunsa ja maakuntien menot. Samalla sementoidaan kuntarajat ja uudelleensuunnataan strategia – ikääntyneet houkutellaan pysyvästi rannoille.
- **Suuret kaupungit vastustavat → mitä, jos isot olisivat sementoineet palvelunsa samalla tavalla kuin pienet kunnat?**
- Menoriski, rahoituspaine siirtyy kunnilta maakunnalle – mutta voiko maakunta hallita sopeutusta?

Demokraattinen päätöksenteko ja kuntakonserni.

Menopaineet kunnilta → taakka maakunnille

PERLACON

Maakuntien tulot – rahoitusjärjestelmän mukaisesti

- Tulokehitys vastaa maakuntaindeksiä.

Tulot mrd euroa	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Delta 2020-30
Uusimaa	**4,925**	**5,175**	**5,393**	**5,620**	**5,826**	**6,036**	**6,253**	**6,476**	**6,707**	**6,943**	**7,190**	**7,445**	**2,270**
Varsinais-Suomi	1,599	1,667	1,725	1,786	1,836	1,892	1,950	2,010	2,072	2,135	2,202	2,270	0,603
Satakunta	**0,776**	**0,806**	**0,831**	**0,856**	**0,881**	**0,904**	**0,929**	**0,954**	**0,979**	**1,005**	**1,032**	**1,060**	**0,254**
Kanta-Häme	0,590	0,614	0,635	0,657	0,675	0,694	0,715	0,736	0,758	0,781	0,804	0,829	0,215
Pirkanmaa	**1,688**	**1,766**	**1,834**	**1,903**	**1,963**	**2,027**	**2,093**	**2,160**	**2,230**	**2,302**	**2,376**	**2,452**	**0,686**
Päijät-Häme	0,741	0,772	0,799	0,826	0,850	0,876	0,902	0,928	0,956	0,985	1,013	1,043	0,271
Kymenlaakso	**0,639**	**0,663**	**0,682**	**0,702**	**0,718**	**0,736**	**0,755**	**0,775**	**0,796**	**0,817**	**0,838**	**0,860**	**0,198**
Etelä-Karjala	0,479	0,498	0,514	0,529	0,542	0,556	0,571	0,586	0,602	0,618	0,634	0,652	0,154
Etelä-Savo	**0,562**	**0,582**	**0,598**	**0,615**	**0,629**	**0,645**	**0,660**	**0,677**	**0,693**	**0,711**	**0,729**	**0,747**	**0,166**
Pohjois-Savo	0,974	1,014	1,046	1,080	1,111	1,141	1,174	1,207	1,241	1,277	1,314	1,352	0,338
Pohjois-Karjala	**0,660**	**0,686**	**0,707**	**0,730**	**0,751**	**0,771**	**0,792**	**0,814**	**0,837**	**0,860**	**0,884**	**0,909**	**0,223**
Keski-Suomi	0,962	1,003	1,037	1,073	1,105	1,138	1,171	1,206	1,241	1,277	1,314	1,352	0,349
Etelä-Pohjanmaa	**0,740**	**0,769**	**0,793**	**0,818**	**0,842**	**0,865**	**0,889**	**0,914**	**0,939**	**0,966**	**0,992**	**1,020**	**0,251**
Pohjanmaa	0,607	0,634	0,657	0,681	0,700	0,722	0,744	0,767	0,790	0,814	0,839	0,865	0,230
Keski-Pohjanmaa	**0,247**	**0,257**	**0,266**	**0,275**	**0,284**	**0,292**	**0,301**	**0,309**	**0,318**	**0,328**	**0,338**	**0,347**	**0,090**
Pohjois-Pohjanmaa	1,445	1,512	1,569	1,629	1,683	1,736	1,791	1,847	1,905	1,966	2,027	2,091	0,578
Kainuu	**0,308**	**0,319**	**0,327**	**0,336**	**0,346**	**0,354**	**0,362**	**0,371**	**0,379**	**0,389**	**0,398**	**0,407**	**0,088**
Lappi	0,723	0,752	0,777	0,801	0,825	0,849	0,873	0,898	0,923	0,949	0,975	1,003	0,250
Koko maa	**18,667**	**19,489**	**20,191**	**20,918**	**21,566**	**22,235**	**22,924**	**23,635**	**24,367**	**25,123**	**25,901**	**26,704**	**7,215**
Kasvu		4,40 %	3,60 %	3,60 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %	

PERLACON

Maakuntien menot – väestön kehittyessä, inflaatio 2%, sopeuttamismahdollisuus otetaan huomioon

Menot mrd euroa	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Delta 2020-30
Uusimaa	**4,890**	**5,146**	**5,419**	**5,705**	**6,003**	**6,313**	**6,616**	**6,963**	**7,280**	**7,630**	**8,000**	**8,417**	**3,271**
Varsinais-Suomi	1,585	1,654	1,731	1,812	1,896	1,982	2,065	2,162	2,249	2,345	2,448	2,564	0,910
Satakunta	**0,793**	**0,824**	**0,858**	**0,894**	**0,931**	**0,969**	**1,005**	**1,047**	**1,083**	**1,123**	**1,165**	**1,213**	**0,389**
Kanta-Häme	0,605	0,631	0,659	0,689	0,721	0,753	0,785	0,822	0,854	0,890	0,928	0,972	0,341
Pirkanmaa	**1,682**	**1,759**	**1,843**	**1,931**	**2,023**	**2,117**	**2,208**	**2,315**	**2,409**	**2,513**	**2,623**	**2,747**	**0,988**
Päijät-Häme	0,701	0,731	0,764	0,799	0,836	0,873	0,910	0,953	0,989	1,029	1,071	1,120	0,388
Kymenlaakso	**0,657**	**0,683**	**0,709**	**0,737**	**0,767**	**0,798**	**0,828**	**0,862**	**0,891**	**0,924**	**0,958**	**0,999**	**0,316**
Etelä-Karjala	0,470	0,487	0,505	0,525	0,545	0,567	0,586	0,610	0,630	0,653	0,676	0,702	0,215
Etelä-Savo	**0,571**	**0,592**	**0,613**	**0,636**	**0,661**	**0,687**	**0,710**	**0,739**	**0,763**	**0,790**	**0,818**	**0,851**	**0,259**
Pohjois-Savo	1,009	1,049	1,091	1,135	1,183	1,232	1,278	1,334	1,382	1,435	1,491	1,555	0,506
Pohjois-Karjala	**0,630**	**0,653**	**0,678**	**0,705**	**0,732**	**0,761**	**0,789**	**0,822**	**0,850**	**0,883**	**0,915**	**0,955**	**0,302**
Keski-Suomi	0,963	1,002	1,044	1,089	1,136	1,186	1,233	1,287	1,333	1,386	1,440	1,502	0,500
Etelä-Pohjanmaa	**0,747**	**0,774**	**0,805**	**0,837**	**0,871**	**0,907**	**0,940**	**0,980**	**1,013**	**1,052**	**1,092**	**1,139**	**0,364**
Pohjanmaa	0,614	0,641	0,670	0,699	0,730	0,763	0,792	0,829	0,861	0,897	0,934	0,977	0,335
Keski-Pohjanmaa	**0,264**	**0,275**	**0,285**	**0,297**	**0,309**	**0,322**	**0,334**	**0,349**	**0,361**	**0,375**	**0,389**	**0,405**	**0,130**
Pohjois-Pohjanmaa	1,440	1,504	1,572	1,643	1,718	1,797	1,871	1,960	2,039	2,127	2,214	2,314	0,811
Kainuu	**0,320**	**0,331**	**0,342**	**0,354**	**0,367**	**0,381**	**0,393**	**0,409**	**0,422**	**0,436**	**0,451**	**0,469**	**0,138**
Lappi	0,756	0,784	0,816	0,851	0,887	0,923	0,958	0,999	1,035	1,074	1,113	1,156	0,372
Koko maa	**18,697**	**19,519**	**20,403**	**21,337**	**22,315**	**23,331**	**24,302**	**25,440**	**26,445**	**27,560**	**28,729**	**30,056**	**10,537**
		4,40 %	4,53 %	4,57 %	4,59 %	4,55 %	4,16 %	4,68 %	3,95 %	4,22 %	4,24 %	4,62 %	

- Menot kasvavat nopeammin kuin tulot – käyttöperusteesta tarveperusteisiin – pitäisi ohjata menojen kehittymistä
- Lähtötilanteen on luvattu olevan neutraalin – neutraalia vain ei kukaan tunnu tietävän.
- Lähtötason sote-menojen arviointi peruste (talousarvio ja suunnitelma – keskiarvo ja tämän korottaminen indeksiin ei ole paras mahdollinen..

PERLACON

Sopeutustarpeen laskennallinen muutos maakunnittain - maakuntavero

Sopeuttamismahdollisuus käytetään

Sopeutustarve		Sopeutustarve	
	2030	vero-%	eur/as
Uusimaa	971 949 098	2,0	470
Varsinais-Suomi	293 822 780	2,7	500
Satakunta	152 648 859	3,1	566
Kanta-Häme	142 728 047	3,6	662
Pirkanmaa	294 871 982	2,5	462
Päijät-Häme	76 584 612	1,7	300
Kymenlaakso	138 734 031	3,6	671
Etelä-Karjala	50 720 817	1,8	320
Etelä-Savo	103 635 801	3,8	617
Pohjois-Savo	202 953 384	3,9	656
Pohjois-Karjala	46 252 034	1,5	227
Keski-Suomi	150 195 902	2,7	448
Etelä-Pohjanmaa	118 372 688	3,1	492
Pohjanmaa	111 955 542	2,8	508
Keski-Pohjanmaa	57 693 336	4,2	682
Pohjois-Pohjanma	223 842 860	2,6	436
Kainuu	61 629 861	4,3	695
Lappi	153 160 042	4,0	700
Koko maa	3 351 751 677	2,5	494

Sopeuttamismahdollisuutta ei käytetä

Sopeuttamisarve		Sopeutustarve	
	2030	vero-%	eur/as
Uusimaa	1 052 682 000	2,1	509
Varsinais-Suomi	377 231 249	3,4	642
Satakunta	217 308 438	4,4	806
Kanta-Häme	176 431 058	4,4	818
Pirkanmaa	367 614 196	3,1	576
Päijät-Häme	126 616 881	2,8	496
Kymenlaakso	195 381 305	5,0	945
Etelä-Karjala	91 715 222	3,2	579
Etelä-Savo	166 674 702	6,0	992
Pohjois-Savo	282 227 637	5,4	913
Pohjois-Karjala	109 962 804	3,5	539
Keski-Suomi	223 090 306	4,0	665
Etelä-Pohjanmaa	185 215 883	4,9	769
Pohjanmaa	143 229 455	3,6	650
Keski-Pohjanmaa	76 295 004	5,6	902
Pohjois-Pohjanma	305 323 819	3,5	594
Kainuu	103 117 761	7,2	1 164
Lappi	231 637 833	6,1	1 059
Koko maa	4 431 755 553	3,4	653

Maakuntavero	2020
Uusimaa	12,8
Varsinais-Suomi	18,5
Satakunta	20,1
Kanta-Häme	18,6
Pirkanmaa	18,0
Päijät-Häme	20,8
Kymenlaakso	20,7
Etelä-Karjala	21,0
Etelä-Savo	25,7
Pohjois-Savo	23,7
Pohjois-Karjala	26,6
Keski-Suomi	21,7
Etelä-Pohjanmaa	24,8
Pohjanmaa	19,7
Keski-Pohjanmaa	22,9
Pohjois-Pohjanma	21,4
Kainuu	27,0
Lappi	24,2
Koko maa	18,0

- Sopeuttamismahdollisuus tarkoittaa sitä, että väestönmuutosten tahdissa palvelut karsiutuvat.
- **Sopeutustarve on siis 3,35 mrd euroa – tai 4,43 mrd euroa.**
- **Jos sopeutuminen ei onnistu, vero% tarkoittaa sitä, kuinka paljon maakunnan pitäisi verollaan kerätä lisätuloa.**
- Maakuntavero –sarake osoittaa maakuntaveron veroprosentin, jos kaikki tulot menojen katteeksi kerättäisiin suoraan maakunnasta suhteellisella verolla. Vastaavalla määrällä alennettaisiin progressiivista valtion tuloveroa.
- Onnistuuko sopeuttaminen?

PERLACON

Vaikutus maakuntiin – toteutuuko menojen kasvun alenema?

- **Ei todellisuudessa tiedetä, kuinka paljon muutoskustannukset ovat (ict, palkkaharmonisaatio, varheet jne – todennäköisesti miljardeja euroa) – valtio maksaa, mutta mitä valtio maksaa enemmän, kuin mitä olisi esimerkiksi suuremmilla peruskunnilla edeten maksanut?**
- Onko 2020 rahoituksessa siirtymäajasta johtuen vajetta – on, mutta hallitus lienee luvannut, että rahoitusvajetta ei synny. Jollei toteudu, kyseessä on todellinen riski.

→ Asukasluvun lasku ja kasvu – tulot eivät ota huomioon ikärakenteen aiheuttamaa kustannusten nousua – asukasluvultaan taantuvat maakunnat saavat sopeutumisaikaa. Tämä ero voi olla satoja miljoonia euroja.

- Toisaalta: asioita viedään jo eteenpäin, ei vaikuta heti 300 miljoonan euron summaan, tuottavuuden kasvua etsitään jatkuvalla toiminnalla, kustannusten kasvun hillitsemistä ei lopeteta vuonna 2020.

Vaikutus maakuntiin – toteutuuko menojen kasvun alenema?

- Julkisen ja yksityisen sektorin palveluista maksetaan päällekkäiskustannusta – on todennäköisesti totta, voidaan estää nopealla toiminnalla – poistamalla tarpeettomaksi käyvät rakenteet. Saadaanko päätökset aikaan?
- Palkkaharmonisaatio – riski on totta, on satoja miljoonia, mutta ei tarvitse onneksi harmonisoida heti. Ei olisi näin suuri negatiivinen riski, jos olisi edetty esimerkiksi suuremmilla peruskunnilla.
- Tätä ja kustannusten luontaista kasvua koetetaan kattaa
  - Mittakaavaedulla: On esimerkiksi Uudellamaalla jne edelleen olemassa, kuinka pienissä maakunnissa, esimerkiksi Kainuussa on todennäköisesti vähäinen mittakaavaetu jo käytetty. Olisiko kuntien keinoin käytetty loppuun saakka?
  - Digitalisaatiota edistämällä – on tehty ja jatkuu – olisi tehty todennäköisesti kuntienkin keinoin.
  - Toimintaprosessien uudistamisella – olisi tehty todennäköisesti kuntienkin keinoin.
  - Tehokkaat markkinat – Uudellamaalla jne pitäisi toimia, kaikkialla muualla ei todennäköisesti edes ole markkinoita. Etu ?
  - Hankintoja keskittämällä – olisi tehty todennäköisesti kuntienkin keinoin.
  - Budjettikurilla – talousohjaus voi toimia, olisi voinut toimia monikuntaliitoksissa, mutta politiikka ei toimi. Vaatii selkärankaista päätöksentekoa. Edellyttää liian pienten maakuntien yhdistämistä ja VM:lle mahdollisuuden talouden ohjaukseen.
- Riskit siirtyvät pääasiassa maakunnille (ilman maakuntien verotusoikeutta valtiolle). Kunnilla on aikaa miettiä asiat kuntoon omalta kannaltaan; kuinka saadaan mahdollisimman paljon kuluja maakunnille, kuinka tehokkaasti voidaan sementoida omat palvelurakenteet ja sitoa maakunnan kädet. Rahoitusvaje voi olla fataali – jos mallia noudatetaan → Maakunta ei pysty reagoimaan menoihin pitkään aikaan ja kuinka ylipäätään pystyy reagoimaan, jos politiikka ei toimi.
- Suuret kaupungit vastustavat uudistusta - entä jos ne olisivat alkaneet sementoida palvelurakenteensa samaan tapain kuin uudistuksen poliittisesti hyväksyneet pienet kunnat?

Vaikutus koko maassa

- Jos uudistus on toteutettava ja toteutetaan …
  - Järjestelmä ei toimi ja sopeudu, jos maakunnan operatiivinen johto ei ala toimia heti alussa (osaaminen).
  - Järjestelmä ei toimi ja sopeudu, jos maakunnan poliittinen ohjaus ei ala toimia heti alussa.
  - Järjestelmä ei toimi ja sopeudu, jos valtion ohjaus ei toimi heti alusta alkaen.
- **Koska suuret kaupungit pelkäävät maakuntien sopeutumattomuuden johtavan siihen, että niiltä leikataan edelleen perinteiseen malliin valtionosuutta, voisi olla järkevää miettiä maakunnan verotusoikeutta siksi, että vero kohdentuu oikein sinne, mistä se olisi perittävä.**
- Maaseutukuntien kuntarakenne sementoituu ilmeisesti tavoitellusti – jos edes tarpeelliset liitokset halutaan toteuttaa, on insentiivit otettava uudelleen käyttöön. Tämä kasvattaa koko maan rahoituspainetta.